

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА»**

ЗВІРГЗДЕ КАТЕРИНА ІГОРІВНА

УДК 338.242(44):330.34:339.982(043.3)

**СТРАТЕГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ФРАНЦІЇ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТІЙКОСТІ**

Спеціальність 08.00.02 – світове господарство
і міжнародні економічні відносини

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ-2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі європейської інтеграції ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» Міністерства освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, професор
ТАТАРЕНКО Наталія Олексіївна,
Дипломатична академія при Міністерстві
закордонних справ України,
проректор з наукової роботи
і міжнародних зв'язків

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
ШНИРКОВ Олександр Іванович,
Інститут міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка,
завідувач кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин

кандидат економічних наук, професор
ГАЛЬПЕРІНА Любов Павлівна,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»,
професор кафедри міжнародного менеджменту

Захист дисертації відбудеться « 21 » лютого 2017 року о 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.006.02 у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03680, м. Київ, проспект Перемоги, 54/1, ауд. 203.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Дегтярівська, 49-Г, ауд. 601.

Автореферат розіслано « 20 » січня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук,
професор

Л. Л. Антонюк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Європейський Союз, незважаючи на його провідну роль у процесах глобальної інтеграції, в останнє десятиліття зазнає безпрецедентних викликів глобальної нестійкості, які не тільки суттєво загострили існуючі та породили нові за своїм характером суперечності національних інтересів держав-членів, але й поставили під загрозу існування самого угруповання. Після невдалої спроби федералізації європейського політико-економічного простору (2005 р.), проведення у Великобританії референдуму щодо її виходу зі складу ЄС (2016 р.), а також за відсутності обґрунтованих теоретичних сценаріїв розбудови даного інтеграційного блоку відбулось суттєве гальмування його інституційного розвитку та послаблення лідерських позицій у глобальних конкурентних відносинах. Це вимагає якісного оновлення парадигми загальноєвропейської континентальної інтеграції насамперед на основі системної модернізації національних економічних стратегій держав-членів блоку. Дана проблема особливо гостро стоїть перед Францією – країни, у політиці якої завжди протистояли два тренди: з одного боку, орієнтація на поглиблення загальноєвропейської інтеграції, а з другого – претендування на самостійний курс у регіональному співробітництві, а також незалежність й автономність у реалізації державних управлінських рішень.

Теоретичні основи національних економічних стратегій та їх глобалізаційна трансформація, глобальна нестійкість та її фактори, процеси глобальної інтеграції, економічна стратегія і зовнішня політика Франції, механізми реалізації нею своїх національних інтересів в умовах глобального розвитку знайшли своє комплексне відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: У. Адамс, Дж. Ардаг, Н. Баверес, М. Балест, Т. Белік, Б. Бергман, О. Білорус, В. Білошапка, К. Бісмут, Дж. Буїсоннат, П. Валленстін, Л. Гальперіна, Ф. Гордон, К. Грюссон, М. Дебоннель, Е. Доруччі, Ю. Дубінін, Б. Егерт, Ж.-П. Жуйє, Р. Заблоцька, А. Кірсанов, Ч. Коген, Ю. Козак, Р. Куїзель, М. Куртін, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Ф. Маббіль, Дж. МакКей, Ж. Марсей, А. Меддісон, Д. Медоуз, Є. Менжинський, Є. Панченко, М. Пебро, А. Пейреффіт, О. Плотніков, А. Покровський, А. Поручник, Л. Пуглісі, Дж. Рандерс, Н. Резнікова, С. Рейс, О. Рогач, Ю. Рубінський, Л. Руденко-Сударєва, Є. Савельєв, Т. Сміт, Я. Столярчук, Дж. Таппен, Н. Татаренко, Л. Теммер, О. Федірко, Дж. Фенбі, Н. Фергюссон, А. Філіпенко, Р. Франк, С. Хоффман, Г. Черніков, В. Чужиков, О. Шаров, В. Шевчук, Ю. Шишков, О. Шнірков, О. Якубовський та багатьох інших.

Однак, у науковій літературі дотепер недостатньо досліджено теоретичні засади модернізації національних стратегій економічного розвитку в умовах глобальної нестійкості. Потребують комплексного аналізу форми, рівні та механізми реалізації Францією глобалізаційної стратегії економічного розвитку у розрізі її зовнішньоторговельного, інвестиційного та науково-технічного компонентів. Крім того, надзвичайно актуальним на сьогодні є дослідження ключових напрямів адаптації економічної стратегії Франції до умов глобальної нестійкості. Таким чином, системне дослідження стратегії економічного розвитку Франції в умовах глобальної нестійкості є дуже важливим як у теоретичному, так і практичному плані, що обумовило вибір теми дисертації, її мету та завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано згідно з планом науково-дослідних робіт кафедри європейської інтеграції ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима

Гетьмана» у рамках міжкафедральних науково-дослідних тем факультету міжнародної економіки і менеджменту: «Ресурси і моделі глобального економічного розвитку» (номер державної реєстрації 0106U004357) та «Стратегії національного розвитку в парадигмі глобальної економічної політики» (номер державної реєстрації 0111U007630). У рамках цих тем автором особисто підготовлено розділи «Інтеграційна платформа реалізації стратегії економічного розвитку Франції» та «Стратегічні напрями диверсифікації зовнішньоторговельної та інвестиційної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі».

Мета і завдання дослідження. Метою дисертації є розкриття теоретичного дискурсу глобалізаційної модернізації національних економічних стратегій, дослідження характеру, форм і механізмів реалізації стратегії економічного розвитку Франції, а також обґрунтування ключових напрямів її адаптації до умов глобальної нестійкості.

Виходячи з мети дослідження, у роботі поставлено та вирішено такі конкретні завдання:

- дослідити глобалізаційну парадигму національних стратегій економічного розвитку;
- розкрити природу і фактори глобальної нестійкості, а також характер її впливу на національні стратегії економічного розвитку;
- визначити об'єктивну потребу модернізації національних економічних стратегій в умовах глобальної нестійкості;
- комплексно охарактеризувати механізми диверсифікації зовнішньоторговельної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі;
- виявити особливості сучасної міжнародної інвестиційної політики Франції та інструментарій її реалізації;
- дати системну оцінку науково-технічному компоненту національної економічної стратегії Франції у сучасних умовах;
- ідентифікувати інтеграційні і глобалізаційні імперативи фінансового курсу Франції;
- обґрунтувати стратегічні пріоритети реформування міграційної політики Франції та з'ясувати роль держави у реалізації євроцентристської інтеграційної стратегії.

Об'єктом дослідження є процеси і закономірності стратегічного розвитку національних економік.

Предметом дослідження є передумови, чинники й механізми реалізації Францією національної стратегії економічного розвитку в умовах глобальної нестійкості.

Методи дослідження. Дисертаційне дослідження базується на використанні принципу єдності теорії і практики, прогнозуванні розвитку економічних процесів на основі методу наукової абстракції. Для досягнення мети і розв'язання завдань дисертаційної роботи були використані наступні методи наукового дослідження процесів стратегічного розвитку економіки Франції в умовах глобальної нестійкості: діалектичний метод (при обґрунтуванні об'єктивної природи та структурних факторів глобальної нестійкості; а також дослідженні трансформаційних змін національних економічних стратегій в умовах глобальної нестійкості: пп. 1.1, 1.2); історико-логічний метод (при дослідженні еволюції розвитку фінансової, міграційної та

інтеграційної політики Франції: пп. 3.1, 3.2, 3.3); системно-структурний аналіз економічних процесів та явищ (при характеристиці глобалізаційних імперативів трансформації зовнішньоторговельної та інвестиційної політики Франції; а також аналізі її сучасної національної інноваційної політики: пп. 2.1, 2.2, 2.3); аналіз та синтез (при характеристиці зовнішньоторговельних зв'язків Франції та фінансових методів державної підтримки експортної діяльності; дослідженні процесів диверсифікації її міжнародної інвестиційної політики; а також оцінці ефективності реформування національної системи науки та інновацій: пп. 2.1, 2.2, 2.3); метод кількісного та якісного порівнянь (при визначенні ролі Франції у реалізації євроцентристської інтеграційної стратегії; оцінці перспектив подальшої інституціоналізації Європейського Союзу: пп. 3.3); експертних оцінок та прогнозний (при обґрунтуванні ключових напрямів реформування фінансової, міграційної та інтеграційної політики Франції: пп. 3.1, 3.2, 3.3).

Інформаційною та статистичною базами роботи є монографічні дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів; матеріали та аналітичні звіти міжнародних організацій і дослідницьких агенцій (ЮНКТАД, СОТ, Групи Світового банку, МВФ, ОЕСР, Бернського союзу, АТ Kearney, McKinsey Global Institute, Thomson Reuters та ін.); статистичні дані Національної дослідницької агенції Франції, Служби зайнятості Франції, Агентства з міжнародних інвестицій Франції; а також результати наукових досліджень Бюро статистики праці та Національної наукової фундації США, Європейської комісії та багато інших.

Наукова новизна одержаних результатів дисертаційної роботи полягає в обґрунтуванні характеру впливу глобальної нестійкості на модернізацію національних стратегій економічного розвитку; розкритті форм і механізмів реалізації Францією глобалізаційної стратегії економічного розвитку; а також визначенні ключових напрямів її адаптації до сучасних умов.

Нові наукові положення, одержані особисто автором, які виносяться на захист, полягають у такому:

у перше:

- обґрунтовано глобалізаційну парадигму національних стратегій економічного розвитку через призму відображення системного впливу на їх трансформацію ключових векторних мегатрендів глобального економічного розвитку – транснаціоналізації (зростаюче залучення національних економік до фрагментованого виробництва ТНК, глобальних ланцюгів вартості та внутрішньокорпоративних ринків; розширення їх експортоорієнтованих секторів; посилення стандартизації й уніфікації національного виробництва до міжнародних критеріїв); регіональної інтеграції (локалізація економічних процесів; синхронізація макроекономічних параметрів розвитку національних економік, гармонізація усіх їх підсистем і структурних елементів відповідно до прийнятих в угрупованнях норм; координація національних політик з наднаціональними інститутами); інституціоналізації (підпорядкування частини національних економічних інтересів регіональним і глобальним інтересам; делегування частини традиційних функцій державного управління на глобальний рівень; політизація економічних відносин); соціалізації (зростання ролі соціальної політики та її державного фінансування; включення у національні економічні стратегії механізмів диверсифікації соціальних послуг; розширення джерел доходів громадян); екологізації (розбудова низьковуглецевої економіки; екологічне оподаткування бізнес-сектору; державне

субсидування проектів з захисту довкілля); мережевізації (розвиток інноваційних, інформаційних, виробничих та маркетингово-логістичних мереж; становлення інтерактивних форм комунікації та дифузних мережевих технологій; віртуалізація економічних процесів);

удосконалено:

- теоретичні підходи до змістовного трактування категорії «глобальна нестійкість» як процесу порушення тривалої структурної стійкості світогосподарської системи, яка виявляється у її нездатності під впливом глобалізаційних факторів зберігати поточний стан, стабільні параметри розвитку і оптимальні пропорції. Ідентифіковано форми прояву глобальної нестійкості – динамічну (волатильність і циклічні коливання кількісних показників світогосподарської динаміки) і структурну (глибоке розбалансування світових економічних пропорцій: між сферами матеріального і нематеріального виробництва; нагромадженням і споживанням капіталу; глобальним попитом і глобальним пропонуванням; світовим ВВП і національним доходом; промисловим і сільськогосподарським виробництвом; видобувними і переробними галузями промисловості) і доведено, що вона обумовлена, з одного боку, закономірними структурними трансформаціями світового господарства (прогнозована нестійкість), а з другого – стихійними, найчастіше нелінійними й емерджентними факторами природного, військово-політичного, економічного чи соціально-культурного характеру (непрогнозована нестійкість);

- обґрунтування структурованої моделі євроцентристської інтеграційної стратегії Франції, яка поєднує механізми білатерального (розвиток двосторонніх відносин з окремими європейськими державами) та інституційного (розбудова наднаціональних інститутів ЄС) рівнів реалізації її національних інтересів та зміцнення глобального лідерства у рамках розбудови європейського економічного, політичного і військово-безпекового простору. Встановлено стратегічні мотивації сучасної євроцентристської політики Франції: посилення свого конкурентного впливу на процес ухвалення управлінських рішень в економічній та військово-політичній сфері; нівелювання асиметричності трансатлантичної системи безпеки на основі розбудови європейських політичних і безпекових механізмів; подальша інституціоналізація європейської континентальної інтеграції з дедалі більшим делегуванням управлінських рішень на наднаціональний рівень;

- методичні підходи до оцінки ефективності інституційно-регуляторної системи Європейського Союзу на основі авторських розрахунків середніх значень коефіцієнтів кореляції Пірсона за ЄС-28 у розрізі моніторингових параметрів щодо: щорічних темпів зростання ВВП, динаміки подушового ВВП, валового інвестування капіталу, рівня інфляції, рівня безробіття, балансу поточного рахунку платіжного балансу та чистого притоку прямих іноземних інвестицій за 1980-2015 рр. Обґрунтовано, що у найближчі десятиліття збережеться різношвидкісна динаміка економічного розвитку країн даного інтеграційного блоку, а звідси – неоднаковий крайновий ефект від діяльності інститутів наднаціонального регулювання. Спрогнозовано, що подальші процеси інституціоналізації інтеграційного блоку ЄС та розбудова європейського економічного простору на неінституціоналізованій основі значно посилять синхронізацію національних бізнес-циклів країн-членів, підвищать рівень кореляції їх макроекономічних показників, а також пом'якшать асиметричні шоки у процесі їх валютної інтеграції;

дістали подальшого розвитку:

- комплексна оцінка зовнішньоторговельної діяльності Франції з розкриттям її сучасних тенденцій (товарно-видова і географічна асиметричність експортно-імпорتنих операцій; хронічний дефіцит торговельного балансу за групою високотехнологічних промислових товарів та у торгівлі з державами-лідерами; слабка експортна спеціалізація; низький рівень товарної диверсифікації експорту) та конкретизацією головних гальмуючих факторів у реалізації національної експортної стратегії (загальносистемних, кон'юнктурних, секторальних, інституційних). Систематизовано інструментарій реалізації Францією стратегічних пріоритетів у зовнішньоторговельній сфері: інституційно-інфраструктурний (диверсифікація інститутів державної підтримки експорту; надання державою комплексних інформаційно-консультативних послуг експортерам та сприяння їх зарубіжній комерційній діяльності); фінансово-економічний (пряме субсидування експорту; експортне кредитування, гарантування і страхування експорту; податкові пільги експортерам; відшкодування імпортного мита на сировину і матеріали для експортного виробництва; зниження імпорتنих тарифів для державних експортних компаній); регіонально-інтеграційний (регіональне митно-тарифне регулювання експортно-імпорتنюї діяльності; Єдиний митний тариф ЄС); наднаціональний (участь у розробці регуляторного інструментарію СОТ; технічна допомога країнам-торговельним партнерам у рамках Дохійського раунду СОТ);

- системна характеристика міжнародної інвестиційної діяльності Франції з ідентифікацією її основних кількісно-якісних параметрів та узагальненням ключових механізмів підвищення ефективності національної економічної стратегії в інвестиційній сфері: фіскальна девальвація; податкові пільги та податкові канікули для компаній з іноземними інвестиціями; зниження податкових ставок корпоративного оподаткування; прискорена амортизація основних фондів; податкові пільги на купівлю іноземними інвесторами цінних паперів новостворених акціонерних товариств; продаж і оренда іноземними інвесторами землі за зниженими цінами; повне або часткове звільнення від професійного податку; ощадне оподаткування за індивідуальними ставками прибуткового податку на дохід підприємства; фінансування компаній з ПІІ зі спеціальних фондів;

- розкриття характеру та тенденцій розвитку національної інноваційної системи Франції (визначальна роль держави у фінансуванні НДДКР; вкрай низька участь університетів у продукуванні інновацій державного сектору; переважаюча концентрація наукових розробок у державних дослідницьких організаціях та великих бізнес-структурах; недостатній рівень стратегічної, академічної, освітньої і фінансової автономії французьких університетів; незначна участь іноземного капіталу у фінансуванні НДДКР та недостатній рівень їх інтернаціоналізації) та обґрунтуванням механізмів науково-технічного розвитку (транспарентна система оцінювання результативності НДДКР з боку Національного агентства з наукових досліджень і вищої освіти; формування галузево-секторальних координаційних груп та регіональних фондів спільних інноваційних досліджень; проектне фінансування науково-дослідних лабораторій; державне стимулювання НДДКР приватного сектора на основі прямих бюджетних трансфертів (грантів і субсидій) та податкових пільг; банківські гарантії фінансування інновацій; державні закупівлі інноваційних розробок бізнес-структур; конкурсний відбір дослідницьких проектів на основі відповідних експертних оцінок та ін.);

- визначення стратегічних пріоритетів реалізації Францією фінансового курсу в умовах глобальної нестійкості у розрізі заходів: бюджетного реформування (децентралізація бюджетної системи з прямим державним регулюванням процесу формування місцевих бюджетів; видова диверсифікація міжбюджетних трансфертів для покриття регіональних фіскальних дисбалансів; запровадження програмно-цільового методу складання загального бюджету; розширення повноважень владних органів щодо оперативного управління бюджетними коштами за одночасного посилення контролю за їхнім цільовим використанням; модернізація системи бухгалтерського обліку бюджетного процесу); реформування податкової системи (зменшення податку на прибуток підприємств стратегічно важливих секторів економіки; ініціювання на наднаціональному рівні запровадження єдиної для країн ЄС мінімальної ставки корпоративного податку; прогресивне оподаткування доходів фізичних осіб; податкове кредитування інноваційної діяльності; податкове стимулювання залучення французькими компаніями ісламських фінансів, емісії на території Франції ісламських облігацій «sukuk» і надання роздрібних банківських послуг французьким мусульманам); грошово-кредитної політики (пряма державна підтримка фінансового і реального сектору; рекапіталізація банківської системи; державні гарантії за банківськими активами і зобов'язаннями; виведення проблемних активів з банківських балансів; пом'якшення державної монетарної політики й надання ліквідності фінансовим організаціям);

- розкриття стратегічних напрямів реалізації Францією міграційної політики в умовах наростання міграційної кризи в ЄС з конкретизацією заходів національного (імплементація інтеграційної моделі міграційної політики; інструментарій позитивної дискримінації; селективний відбір найбільш затребуваних для економіки кваліфікованих професійних кадрів, науковців та талановитої молоді; скорочення сімейної імміграції; передача регуляторних функцій у сфері надання притулку Бюро допомоги біженцям та апатридам Франції; реалізація програм надання економічної допомоги країнам походження іммігрантів; формування фондів іммігрантської підтримки) та наднаціонального рівнів (запровадження законодавчого регулювання крайнових квот міграційних потоків за чисельністю, віком, статтю, рівнем освіти, професійною кваліфікацією; імплементація міжнародних норм візового режиму; договірна кодифікація права притулку; міжнародне узгодження правового статусу організацій національних діаспор).

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що основні теоретичні положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором у дисертації, можуть бути використані в якості методологічної бази для розробки ефективних механізмів реалізації національної економічної стратегії України та її інтеграції у європейський економічний простір. Наукові розробки, висновки і практичні рекомендації автора були використані: Департаментом Європейського Союзу Міністерства закордонних справ України при розробці основ політики економічної інтеграції з Європейським Союзом у частині визначення засад конвергенції та формування кластерів та визначенні напрямів економічного співробітництва з Французькою Республікою (довідка про впровадження №052/2016-1/9-7 від 16.03.2016 р.); Верховною радою при підготовці проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про транскордонне співробітництво» (щодо заснування об'єднання євро регіонального співробітництва) №3172 від 23.09.2015 р. та висновку на проект Закону про ратифікацію Угоди про

асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (реєстраційний номер 0098) (довідка про впровадження №054/2016-2-9 від 25.04.2016 р.); Торгово-економічним відділом Посольства Королівства Бельгія в Україні у поточній роботі при підготовці та проведенні торговельно-економічних місій та економічних форумів (довідка про впровадження №134/16 від 27.04.2016р.). Матеріали і результати дисертаційного дослідження використовуються також у навчальному процесі у ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» при викладанні дисциплін «Міжнародна економіка», «Глобальна економіка» та «Міжнародні стратегії економічного розвитку» (довідка про впровадження від 25.02.2016 р.); а також у Дипломатичній академії України при викладанні дисциплін і спецкурсів «Світова економіка і міжнародні економічні відносини», «Національні стратегії міжнародного розвитку», «Міжнародна конкурентоспроможність» (довідка про впровадження від 24.12.2015 р.)

Особистий внесок здобувача. Усі наукові результати, які викладено у дисертаційному дослідженні та виносяться на захист, одержані автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційної роботи доповідалися та обговорювалися на дев'ятнадцяти міжнародних науково-практичних конференціях та економічних форумах: міжнародному науково-економічному форумі «Europaisches Forum Alpbach. Put to the test: Europe and the financial crisis» (м. Відень, 19-20 квітня 2009 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Функціонування єврорегіонів в умовах трансформаційної економіки» (м. Чернівці, 7-9 травня 2009 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Інституціональні аспекти функціонування трудового потенціалу» (м. Луганськ-Євпаторія, 4-6 травня 2009 р.); республіканській науково-практичній конференції «Стратегія подолання проявів світової економічної кризи» (м. Київ, 18-19 березня 2010 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі» (м. Київ, 27 квітня 2011 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Формування та розвиток трудового потенціалу України: проблеми та перспективи» (м. Северодонецьк, 12-13 травня 2011 р.); II віртуальній сесії міжнародного нобелівського економічного форуму (м. Дніпропетровськ, 19-20 травня 2011 р.); VII міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах» (м. Київ, 19-21 травня 2011 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Економіка: сучасний стан та пріоритети розвитку» (м. Сімферополь, 27 травня 2011 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Реструктуризація глобального простору: історичні імперативи та виклики» (м. Київ, 15 квітня 2012 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Формування конкуренто-спроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади» (м. Тернопіль, 26-27 квітня 2012 р.); VII міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми глобальних процесів у світовій економіці» (м. Київ, 7-8 листопада 2012 р.); II міжнародній науково-практичній конференції «Реструктуризація глобального простору: історичні імперативи та виклики» (м. Київ, 18 квітня 2013 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації» (м. Херсон, 6-7 грудня 2013 р.); міжнародній науково-практичній конференції «Економіка-погляд у майбутнє. Тенденції інноваційного розвитку економіки» (м. Дніпропетровськ, наукова організація «перспектива», 25-26

квітня 2014 р.); II міжнародній науково-практичній конференції «Наука як рушійна антикризова сила» (м. Київ, 17 листопада 2015 р.); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Перспективи створення сильної економіки для сучасної України» (м. Тернопіль, 1 грудня 2015 р.); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Дев'яті економіко-правові дискусії» (м. Львів, 1 грудня 2015 р.); міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Дванадцяті економіко-правові дискусії» (м. Львів, 24 травня 2016 р.).

Публікації. Основні положення і наукові результати дослідження опубліковано дисертантом самостійно у 30 наукових працях загальним обсягом 9,7 д. а., з них: 9 – у наукових фахових виданнях, 4 – у наукових фахових виданнях, зареєстрованих у міжнародних наукометричних базах, та 17 – в інших виданнях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків і списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 205 сторінок основного тексту. Дисертація містить 24 таблиці на 20 сторінках, 26 рисунків на 23 сторінках та 4 додатки на 4 сторінках. Список використаних джерел налічує 223 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, сформульовано її мету, завдання, об'єкт і предмет; визначено методологічну основу і методи дослідження; розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; обґрунтовано наукову новизну і практичне значення одержаних результатів; подано інформацію про апробацію та публікації результатів дослідження.

У **розділі 1 «Модернізація національних економічних стратегій в умовах глобальної нестійкості»** розкрито сутнісну природу глобальної нестійкості та систематизовано її чинники, обґрунтовано глобалізаційну парадигму національних стратегій економічного розвитку та визначено ключові напрями їх модернізації у сучасних умовах.

Відправним пунктом авторського дослідження процесів стратегічного розвитку країн став ретроспективний аналіз світогосподарського розвитку в останні два століття, який засвідчив постійно існуючу нерівномірну динаміку прогресу його підсистем і структурних компонентів під впливом стихійності суспільного виробництва, відсутності планомірності діяльності економічних агентів, а також глибокої асиметричності процесів капіталістичного нагромадження у галузевому-секторальному й територіальному вимірах. Відзначається, що хоча категорія «глобальна нестійкість» уже давно увійшла до наукової термінології економічних наук, вона дотепер не отримала однозначного, чіткого і конкретно економічного трактування. Найчастіше дана категорія вживається без прив'язки до її лінгвістичної семантики та без з'ясування співвідношення з низкою близьких за змістом категорій – нерівномірність, асиметрія, нелінійність, дискретність. Це спонукало дисертанта обґрунтувати авторську дефініцію категорії «глобальна нестійкість» як процесу порушення тривалої структурної стійкості світогосподарської системи, обумовлений, з одного боку, закономірними її глобалізаційними трансформаціями (прогнозована нестійкість), а з другого – стихійними, найчастіше нелінійними й емерджентними факторами природного, військово-політичного, економічного, соціального чи релігійно-культурного характеру (непрогнозована нестійкість).

Обґрунтовується, що на сучасному етапі світогосподарського розвитку глобальна нестійкість дедалі більшою мірою набуває рис його іманентної властивості та усталеного «природного» стану. За своєю сутністю вона відбиває нездатність міжнародної економічної системи у глобальних умовах зберігати поточний стан, стабільні параметри розвитку й оптимальні пропорції. Поклавши в основу дослідження діалектичний метод, дисертант ідентифікував динамічну і структурну форми глобальної нестійкості, а також систематизував її фактори (ринково-кон'юнктурні, структурні, інституційні, техноглобалізаційні та неекономічні), що справляють нині фундаментальний вплив на трансформацію національних економічних стратегій, розкривши механізм їх впливу. Творче осмислення феномену глобальної нестійкості, її рушійних сил і форм прояву дало підстави автору стверджувати, що саме вона на сучасній стадії світогосподарського поступу спричиняє фундаментальні трансформації національних економічних стратегій, які пов'язані насамперед з уніфікацією і конвергенцією їх основних елементів за одночасного збереження їх відносної локальної суверенності і регіоналізації.

На основі комплексного аналізу найбільш репрезентативних національних економічних стратегій, що їх реалізують нині країни з різним рівнем соціально-економічного розвитку, обґрунтовується, що пануючою у розвинутому центрі світової економіки є змішана економічна система. Вона знаходить своє практичне втілення у господарській практиці держав-лідерів, економічні стратегії яких, на думку дисертанта, є найбільш адаптованими до викликів глобальної нестійкості насамперед з причин високого рівня розвитку ринкового господарства та сервісної економіки, великокапіталізованих фінансових ринків, а також системної інноватизації усіх форм людської життєдіяльності. Поглиблений аналіз зарубіжних фактологічних та статистичних джерел дав змогу дисертанту розкрити ресурси, умови та механізми досягнення Сполученими Штатами Америки, Європейським Союзом та Японією глобального конкурентного лідерства. Відзначається, що незважаючи на спільний кінцевий результат, механізми його досягнення суттєво різняться залежно від специфіки національних економічних моделей. Якщо для США з їх глобально-орієнтованою моделлю – це механізми нарощування платоспроможного споживчого та інвестиційного попиту; то для ЄС – з регіонально-орієнтованою моделлю – розширення місткості внутрішнього ринку; а для Японії з її мобілізаційною моделлю – збереження відносної закритості економіки, спирання на внутрішні ресурси та диверсифікований інструментарій державного менеджменту. У роботі обґрунтовуються також ключові конкурентні переваги національних економічних стратегій конвергентного типу, що їх реалізують країни з новостворюваними ринками, і наголошується, що в їх основі лежить передусім відкритість національних економічних систем, їх експортна орієнтація, а також висока внутрішня норма нагромадження капіталу на фоні обмеження внутрішнього споживання.

У розділі 2 «Механізми реалізації Францією глобалізаційної стратегії економічного розвитку» розкрито масштаби, структуру і ключові напрями диверсифікації зовнішньоторговельної діяльності держави; проаналізовано сучасні особливості її міжнародної інвестиційної політики; а також комплексно досліджено науково-технічний компонент національної економічної стратегії.

Відзначається, що зовнішня торгівля завжди була і донині залишається однією з

найважливіших сфер реалізації Францією національної стратегії економічного розвитку і забезпечення її глобального конкурентного лідерства. На основі комплексного аналізу розвитку зовнішньоторговельної діяльності держави у період 1959-2015 рр. дисертант розкриває її основні параметри, масштаби і структуру, а також обґрунтовує її суперечливий і асиметричний характер. Незважаючи на позитивну динаміку експортних операцій Франції (табл. 1), її лідерські позиції у світових торговельних потоках, стрімке зростання фізичних обсягів торгівлі (які в останні роки майже утричі перевищують темпи зростання ВВП), динамічне підвищення рівня зовнішньоторговельної квоти (з 48% у 1980 р. до майже 60% у 2012 р.), автор відзначає і низку диспропорцій у цій сфері. До них віднесено, зокрема, їх глибоку товарно-видову і географічну асиметричність; хронічний дефіцит торговельного балансу за групою високотехнологічних промислових товарів та у торгівлі з державами-лідерами; слабку експортну спеціалізацію; низький рівень товарної диверсифікації експорту; критично високу залежність від імпорту паливно-енергетичних ресурсів.

Таблиця 1

**Динаміка ключових показників зовнішньої торгівлі Франції
протягом 1959-2015 рр.***

Рік	Експорт			Імпорт			Зовнішньоторговельний обіг	Баланс зовнішньої торгівлі
	усього	товари	послуги	усього	товари	послуги		
1959	...	28,0	22,8	...	50,8	5,2
1965	...	50,3	47,6	...	97,9	2,7
1970	...	100,4	106,3	...	206,7	-5,9
1975	...	227,2	231,7	...	458,9	-4,5
1980	154,4	110,9	43,5	166,4	134,3	32,1	320,8	-12,0
1985	137,6	102,0	35,6	189,5	148,3	41,2	327,1	-51,9
1990	282,9	216,6	66,3	284,8	234,3	50,5	567,7	-1,9
1995	385,9	301,9	84,0	318,8	262,6	56,2	704,7	67,1
2000	407,9	327,6	80,3	398,8	338,9	59,9	806,7	9,1
2004	528,7	413,9	114,8	532,8	434,4	98,4	1061,5	-4,1
2008	667,6	502,6	165,0	702,0	561,0	141,0	1369,6	-34,4
2010	725,9	523,8	202,1	792,8	611,1	181,7	1518,7	-66,9
2012	417,4	331,7	85,7	397,7	329,2	68,5	815,1	19,7
2015	753,0	512,3	240,7	766,0	537,7	228,3	1519,0	-13,0

* - дані за 1959-1975 рр. обчислені у млрд. фр. і стосуються торгівлі товарами; за 1980-2015 рр. – у млрд. дол. США.

Джерело: Підраховано і побудовано автором за даними: Peberneau M. La Politique Economique De France. Les relation economiques financieres et monetaires internationaux. – Armand Colin, 1990. – P. 120. UnctadStat. – General Profile: France. – [Electronic Resource]. – Available from: <http://unctadstat.unctad.org/CountryProfile/251/en251GeneralProfile.html>; Country Statistical Profiles: France 2016. – Key Tables from OECD. – OECD, 2016. – [Electronic Resource]. – Available from: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france_20752288-table-fra

У роботі комплексно проаналізовано сучасні механізми реалізації Францією зовнішньоторговельної стратегії з акцентуванням дослідницького інтересу на інституційно-інфраструктурному, фінансово-економічному; регіонально-інтеграційному і наднаціональному інструментарії. Відзначається, що упродовж останніх десятиліть найвищу ефективність демонструють механізми державної підтримки експорту; пряме субсидування, кредитування та страхування експорту; податкові

пільги експортерам; технічна допомога Франції країнам-торговельним партнерам у рамках Дохідського раунду СОТ. На підтвердження цієї тези наводяться такі дані: нині Франція має посольства у понад 150 країнах світу, близько 20 постійних торговельних представництв, майже 90 генеральних консульств і 75 торговельно-промислових палат у 63 країнах світу; вона належить до 13 країн-донорів Глобального трастового фонду Дохідського раунду СОТ; у 2014 р. Банк зовнішньої торгівлі держави виділив на підтримку експорту близько 15 млрд. євро (що на 30% більше показників 2000 р.), а Експортне кредитне агентство COFACE (діяльність якого щорічно забезпечує у середньому додатково 12% приросту експорту, а один додатковий долар його бюджету – 302 дол. США) застрахувало експортних кредитів вітчизняних суб'єктів господарювання на загальну суму 47 млрд дол. США і отримало кредитних лімітів на фінансування експортних операцій на 48,4 млрд.

Невід'ємним компонентом реалізації сучасної міжнародної стратегії Франції є її багатоаспектна і диверсифікована інвестиційна діяльність як основа транснаціоналізації національної економіки та її підключення до глобальних ланцюгів вартості. Автор комплексно аналізує сучасну міжнародну інвестиційну діяльність держави, розкриваючи її кількісно-якісні параметри, форми, рівні та результативність, а також акцентуючи увагу на притаманні їй узагальнюючі характеристики. Зокрема, динамічне розширення сфер впливу французьких ТНК у європейському інвестиційному просторі (у період 1990-2014 рр. щорічна вартість імпорту ПШ зросла з 13,2 до 15,2 млрд. дол. США, а експорт – з 34,8 до 42,9 млрд. відповідно); нарощування їх виробничо-комерційної діяльності; розвиток коопераційних зв'язків між компаніями Франції та підприємницькими структурами інших країн ЄС (у 2013 р. у Топ-100 нефінансових корпорацій світу увійшли 11 французьких ТНК із загальною вартістю зарубіжних активів 874,5 млрд. дол. США, зарубіжних продажів – 613,3 млрд. та зарубіжною зайнятістю – понад 1 млн. осіб); вертикальна диверсифікація діяльності ТНК із втягуванням у її орбіту торговельної, банківської, фінансової та страхової діяльності. Акцентується увага на тому, що в умовах загострення глобальної конкуренції за глобальний капітал інвестиційна стратегія Франції дедалі більшою мірою орієнтується на подальшу лібералізацію інвестиційного режиму, створення сприятливого інвестиційного клімату в державі, а також реалізацію відповідних податкових, грошово-кредитних і амортизаційних заходів. У роботі дається комплексна оцінка ключових механізмів реалізації міжнародної інвестиційної стратегії Франції (фіскальної девальвації; податкових пільг та податкових канікул для компаній з іноземними інвестиціями; зниження податкових ставок корпоративного оподаткування; прискореної амортизації основних фондів тощо) та показано їх макроекономічний ефект.

Завершальна частина розділу присвячена аналізу інноваційної політики Франції та оцінці результативності її участі у процесах глобального науково-технологічного трансферу. Відзначається, що упродовж останніх десятиліть провідну роль в економічному розвитку держави відіграє сфера наукових досліджень як з погляду мобілізації національного інноваційного ресурсу, так і ефективного використання переваг міжнародного науково-технологічного співробітництва. Проведений у роботі поглиблений аналіз ключових моніторингових показників науково-технічного розвитку Франції (загальної кількості науково-дослідного персоналу та технічних працівників, вартісних обсягів витрат на НДДКР та високотехнологічного експорту, співвідношення прямого державного фінансування НДДКР та BERD,

надходжень роялті у ліцензійній торгівлі, продукування і реєстрації об'єктів інтелектуальної власності та ін.) дав підстави стверджувати про її належність до малочисельного «клубу» держав-світових лідерів інноваційного прогресу. Так, у період 2005-2015 рр. загальна кількість дослідників на 1 млн. населення Франції становить 3,9 тис. осіб, а технічного персоналу – 1,9 тис. відповідно; щорічний обсяг високотехнологічного експорту – 113 млрд. дол. США, надходжень роялті від ліцензійних послуг – 11,9 млрд. дол. (4,5% світового показника), а кількості поданих резидентами заявок на реєстрацію патентів – 14,7 тис.

Разом з тим, з початку 2000-х рр. окреслився тренд наростаючого науково-технічного відставання Франції від лідерів глобального прогресу, що виявляється, зокрема, у переважанні державного фінансування НДДКР; вкрай низькій участі університетів у продукуванні інновацій; їх концентрації переважно у державних науково-дослідних організаціях і у великих бізнес-структурах; недостатньому рівні автономії французьких науково-освітніх закладів; незначній участі іноземного капіталу у фінансуванні інноваційних розробок та недостатньому рівні їх інтернаціоналізації та ін. На основі комплексної характеристики сучасного інструментарію реалізації Францією інноваційної політики (податкових пільг; кредитів і знижок для інноваційних підприємств, корпорацій, малого і середнього бізнесу, бізнес-ангелів; цільових грантів університетам; податкових преференцій наукомістким та експортно-орієнтованим підприємствам та ін.) зроблено висновок про те, що їх високий економічний ефект є результатом ефективного поєднання нормативно-правової бази; урядових програм, стратегій і планів; а також інституційно-регуляторного забезпечення і економіко-фінансових інструментів підтримки і стимулювання інноваційної діяльності.

У розділі 3 «Ключові напрями адаптації економічної стратегії Франції до умов глобальної нестійкості» проаналізовано інтеграційні і глобалізаційні імперативи фінансового курсу Франції; розкрито стратегічні пріоритети реформування її міграційної політики; а також обґрунтовано роль держави у реалізації євроцентристської інтеграційної стратегії.

У дисертації комплексно проаналізовано кількісно-якісні параметри фінансової системи Франції і встановлено, що на сучасному етапі вона характеризується великомасштабною концентрацією фінансових активів (близько 600% ВВП країни), превалюванням банківських інституцій у структурі фінансових посередників, а також домінуванням наднаціональних важелів й інструментів монетарного і валютно-фінансового регулювання. В останнє десятиліття за умов наростання глобальної нестабільності фінансова політика Франції зазнає глибокого реформування, яке торкнулось насамперед бюджетної, податкової та грошово-кредитної сфер. Комплексно проаналізувавши основні регуляторні зміни у фінансовій політиці держави (децентралізація бюджетної системи, диверсифікація міжбюджетних трансфертів, запровадження програмно-цільового методу складання загального бюджету; пряма державна підтримка фінансового і реального сектору; рекапіталізація банківської системи; пом'якшення державної монетарної політики тощо), автор доводить, що завдяки їх імплементації Франції у посткризовий період вдалось запобігти масштабним дефолтним ризикам національної банківської системи, нівелювати кризу ліквідності, не допустивши при цьому різкого спаду реального виробництва та зниження соціальних стандартів.

У дисертаційній роботі комплексно проаналізовано міграційну політику Франції і встановлено, що в умовах наростання глобальної нестійкості вона характеризується багаторівневою структурою і включає диверсифікований інструментарій національного і наднаціонального рівнів. Він охоплює широкий комплекс заходів щодо реалізації принципу позитивної дискримінації іммігрантів; імплементацію селективних заходів відбору найбільш затребуваних для економіки кваліфікованих професійних кадрів, науковців та талановитої молоді; суттєве скорочення сімейної імміграції; реалізацію програм надання економічної допомоги країнам походження іммігрантів на основі фінансування будівництва соціальної інфраструктури, адресної допомоги та реалізації «точкових» проектів розвитку тощо. Наголошується, що стратегічним пріоритетом реалізації Францією міграційної політики є перехід в останні роки від асиміляційної до інтеграційної її моделі із всебічним прогресуючим включенням усіх іммігрантів, котрі законно проживають на території держави, у єдине національне співтовариство на рівні прав і обов'язків з їх безперешкодним допуском до участі у суспільно-громадському житті.

Системний аналіз євроцентристської інтеграційної стратегії Франції дав підстави дисертанту стверджувати, що її високий конкурентний бренд на глобальних ринках вирішальною мірою забезпечений активною роллю у процесах європейської інтеграції. Відзначається, що в останні десятиліття держава реалізує модель так званої диференційованої євроінтеграції, органічно поєднуючи у своїй дипломатії білатеральний (на основі двосторонніх зв'язків з державами-партнерами по блоку ЄС) та інституційний (делегування наднаціональним інституціям традиційних функцій державного управління) рівні реалізації своїх національних інтересів у сфері регіональної інтеграції. Разом з тим, наростання в останні роки інституційної кризи в ЄС (особливо після «Брексіту» у Великобританії) з усією очевидністю окреслив обмеженість і недостатній ресурс діючих двосторонніх форматів інтеграційного співробітництва Франції. Автор прогнозує, що у найближчі роки стратегічними пріоритетами реалізації Францією євроцентристської інтеграційної стратегії стануть посилення нею свого конкурентного впливу на процес ухвалення управлінських рішень в економічній та військово-політичній сфері; нівелювання асиметричності трансатлантичної системи безпеки на основі розбудови європейських політичних і безпекових механізмів; а також подальша інституціоналізація європейської континентальної інтеграції зі зростаючим делегуванням управлінських рішень на наднаціональний рівень.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової задачі щодо визначення природи і рушійних сил модернізації національних економічних стратегій в умовах глобальної нестійкості, розкриття форм і механізмів реалізації Францією глобалізаційної стратегії, а також обґрунтування напрямів її адаптації до сучасних викликів. Це дало автору змогу сформулювати ряд висновків теоретичного та практичного значення:

1. Фундаментальні трансформації світової економічної системи, що базуються на процесах транснаціоналізації, регіональної інтеграції, інституціоналізації, соціалізації, екологізації та мережевізації глобальної економіки, справляють безпрецедентний вплив на національні стратегії економічного розвитку насамперед на основі

зростаючого залучення національних економік до транснаціональних виробничих мереж, глобальних вартісних ланцюгів та внутрішньокорпоративних ринків товарів, послуг та технологій; посилення інвестиційної і фінансово-кредитної експансії зарубіжних ТНК; динамічного розширення експорто-орієнтованих галузей і секторів національних економік; посилення стандартизації й уніфікації національного виробництва відповідно до міжнародних критеріїв; підпорядкування певної частини національних економічних інтересів регіональним і глобальним інтересам з відповідним делегуванням частини традиційних функцій державного економічного менеджменту на регіональний і наднаціональний рівень.

2. На початку третього тисячоліття національні стратегії економічного розвитку зазнають системного впливу глобальної нестійкості з погляду змін як стратегічних цілей макроекономічної політики країн та їх пріоритетності, так і системи заходів, дій і механізмів з їх реалізації. В останні десятиліття глобальна нестійкість чимраз більшою мірою набуває рис іманентної властивості та «природного» стану функціонування світового господарства, що характеризується порушенням його рівноваги і пропорцій з причин стихійності глобального виробництва та відсутності планомірності діяльності його економічних агентів. За таких умов досягнення світогосподарською системою чергового стану стійкості завжди відбувається через перманентні коливання ділової кон'юнктури та постійно повторювані економічні кризи, котрі за своєю природою відображають досягнення певним параметром міжнародної економічної системи граничного (критичного) значення.

3. У процесі еволюційного розвитку економіки Франції зміст, структура та напрями її зовнішньоторговельної стратегії зазнавали постійних модифікацій і трансформацій, обумовлених необхідністю підтримування оптимальних пропорцій між матеріальними, грошовими і трудовими ресурсами, виробництвом і споживанням, товарною масою і купівельною спроможністю населення, а також надходженнями і платежами у розрахунках з іншими країнами. Ключові механізми реалізації Францією сучасної експортної стратегії спрямовані на нарощування обсягів експортних поставок, диверсифікацію їх структури, підвищення частки товарів з високою доданою вартістю, а також зміцнення конкурентних позицій вітчизняних продуцентів на глобальному ринку. Досягненню цієї стратегічної мети підпорядкований нині комплекс інституційно-інфраструктурних, фінансово-економічних, регіонально-інтеграційних та наднаціональних важелів і механізмів.

4. Визначальну роль у реалізації сучасної національної стратегії Франції відіграють інвестиційні механізми, котрі забезпечують динамічні процеси транснаціоналізації національної економіки та досягнення нової якості відтворювальних процесів на інтернаціональному рівні. Міжнародна інвестиційна політика цієї держави є комплексним відображенням рівня її інтеграційної взаємодії з країнами-членами ЄС, диспозиції французьких ТНК у європейському інвестиційному просторі, а також ступеня вертикальної диверсифікації їх фінансово-господарської діяльності. В умовах загострення конкуренції за глобальний капітал інвестиційна стратегія Франції зорієнтована на подальшу лібералізацію вітчизняного інвестиційного режиму, поліпшення інвестиційного клімату, а також реалізацію відповідних податкових, грошово-кредитних і амортизаційних заходів, спрямованих на нарощування іноземного інвестування економіки.

5. Запорукою високої динаміки науково-технічного розвитку Франції та її активної участі у процесах міжнародного та загальноєвропейського технологічного

трансферу є ефективна державна політика у цій сфері. Вона має системний, стратегічно виважений і багаторівневий характер та реалізується на основі ефективного поєднання нормативно-правової бази, урядових програм, стратегій і планів; інституційно-регуляторного забезпечення та економіко-фінансових інструментів його підтримки і стимулювання (податкові пільги та податкові кредити для інноваційних підприємств та міжнародних інвесторів; податкові знижки для інноваційних корпорацій, підприємств малого і середнього бізнесу, бізнес-ангелів; цільові гранти конкурентним університетам; податкові преференції наукомістким та експортно-орієнтованим підприємствам та ін.).

6. Національна фінансова система Франції відіграє ключову роль у процесах акумуляції і перерозподілу фінансових ресурсів в економіці. В останнє десятиліття фінансовий курс держави зазнав глибоких трансформацій в частині бюджетного, податкового та грошово-кредитного реформування, що дало змогу не допустити масштабні дефолтні ризики національної банківської системи, пом'якшити вимоги до кредитування реального сектору, нівелювати кризу ліквідності, а також не допустити різкого спаду виробництва у реальному секторі та зниження соціальних стандартів і рівня життя французьких громадян.

7. В умовах наростання глобальної нестійкості міграційна політика Франції дедалі більшою мірою набуває багаторівневого, диверсифікованого і комплексного характеру. За збереження традиційного інструментарію регулювання імміграційних процесів (селективність у відборі найбільш затребуваних для економіки кваліфікованих професійних кадрів, скорочення сімейної імміграції, боротьба з нелегальною міграцією тощо) в останні роки суттєво зростає роль важелів економічної допомоги країнам походження іммігрантів (фінансування будівництва соціальної інфраструктури, адресної допомоги та реалізація «точкових» проектів розвитку). При цьому ключовою в реалізації Францією сучасної міграційної політики є перехід від асиміляційної до інтеграційної її моделі із всебічним прогресуючим включенням усіх осіб, котрі законно проживають на території Франції, у єдине національне співтовариство на рівні прав і обов'язків, а також безперешкодним їх допуском до участі у суспільно-громадському житті та рівністю можливостей суспільного визнання.

8. Глобальний конкурентний статус Франції вирішальною мірою забезпечений її активною роллю у реалізації євроцентристської інтеграційної стратегії. Ключовим напрямом реалізації національних інтересів цієї держави є всебічна підтримка подальшої інституціоналізації інтеграційного угруповання ЄС як на основі поглиблення білатерального формату співробітництва з державами-партнерами по блоку, так і через нарощування потенціалу наднаціональних інституцій регіонального менеджменту з дедалі більшим делегуванням їм традиційних функцій державного управління.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

У наукових фахових виданнях:

1. Звіргзде К. І. Національна економіка у кризовий період: актуальність та можливості захисту / К. І. Звіргзде // Збірник наукових праць Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – К., 2008. – Вип. 56. – С. 123-130 (0,4 д. а.).

2. Звіргзде К. І. Національні економічні інтереси та національна безпека в умовах глобальної нестійкості: зарубіжний досвід / К. І. Звіргзде // Проблеми науки: міжгалузевий науково-практичний журнал. – К., 2010. – №8. – С. 11-17 (0,6 д. а.).

3. Звіргзде К. І. Регіоналізація та глобалізація як чинники захисту національних інтересів / К. І. Звіргзде // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2010. – №2. – С. 189-193 (0,6 д. а.).

4. Звіргзде К. І. Діяльність банків та фінансова криза у Франції / К. І. Звіргзде // Економіка та підприємництво. – К.: КНЕУ, 2010. – Вип. 24. – С. 117-124 (0,5 д. а.).

5. Звіргзде К. І. Особливості процесів приватизації державних компаній та ліквідації монополій у Франції / К. І. Звіргзде // Збірник наукових праць НУХТ. – К., 2011. – №39. – С. 178-181 (0,4 д. а.).

6. Звіргзде К. І. Стратегія подолання наслідків кризи у ЄС та стимули економічного зростання / К. І. Звіргзде // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2011. – №2. – С. 65-69 (0,5 д. а.).

7. Звіргзде К. І. Тенденції та кількісні аспекти економічного зростання різних країн світу / К. І. Звіргзде // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – Д.: Дніпропетр. ун-т екон. та права ім. А. Нобеля, 2011. – № 1 (4). – С. 153-158 (0,5 д. а.).

8. Звіргзде К. І. Порівняльна характеристика механізмів реалізації національних інтересів України та Франції у системі сучасного світогосподарського порядку / К. І. Звіргзде // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2012. – №3. – С. 72-77 (0,7 д. а.).

9. Звіргзде К. І. Глобальна нестійкість і національні економічні інтереси / К. І. Звіргзде // Стратегія розвитку України (економіка, соціологія, право): наук. журн. – К.: НАУ, 2013. – №1. – С. 84-88 (0,6 д. а.).

У наукових фахових виданнях,

зарєєстрованих у міжнародних наукометричних базах даних:

10. Звіргзде К. І. Ключові тенденції розвитку зовнішньоторгівельної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі / К. І. Звіргзде // Бізнес-Інформ (Ulrichsweb Global Serials Directory (США); Research Papers in Economics (США); Російський індекс наукового цитування (Росія); Index Copernicus (Польща); Directory of Open Access Journals; CiteFactor (США); Academic Journals Database (Швейцарія); Research Bible (Японія); Соціонет (Росія); Open Academic Journals Index; GetInfo (Німеччина); BASE (Німеччина); OpenAIRE (Європейський Союз); SUNCAT Union Catalogue (Велика Британія); COPAC Union Catalogue (Велика Британія); J-Gate (Індія); Open Access Library; Scientific Indexing Services; Advanced Science Index; Академия Google (США); InfoBase Index; WorldCat) . –2016. – №1. – С. 56-62 (0,7 д. а.).

11. Звіргзде К. І. Податкові механізми реалізації національної інвестиційної стратегії Франції / К. І. Звіргзде // Економічний простір (Index Copernicus (Польща); Російський індекс наукового цитування (Росія)). – 2016. – №109. – С. 29-40 (0,7 д. а.).

12. Звіргзде К. І. Інноваційний ресурс конкурентоспроможного розвитку Франції у глобальних координатах // Економічний форум (Ulrich's Periodicals Directory (США), РІНЦ (Росія), Index Copernicus (Польща)). – 2016. – №3. – С. 60-67 (0,6 д. а.).

13. Звіргзде К. І. Інвестиційний компонент економічної стратегії Франції: глобальні виклики, національна відповідь / К. І. Звіргзде // Економічний аналіз (Index Copernicus; WorldCat; Google Scholar; Windows Live Academic; ResearchBible; Open Academic Journals Index; CiteFactor). – 2016. – Том 24. – №2. – С. 43-49 (0,7 д. а.).

В інших виданнях:

14. Звіргзде К. І. Деякі інституційні інструменти антикризового захисту національної економіки / К. І. Звіргзде // Інституціональні аспекти функціонування трудового потенціалу: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Луганськ, Євпаторія, 2009. – С. 79-80 (0,1 д. а.).

15. Звіргзде К. І. Проблеми та перспективи розвитку єврорегіонів в Україні / К. І. Звіргзде // Функціонування єврорегіонів в умовах трансформаційної економіки: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Чернівці, 2009. – С. 34-37 (0,2 д. а.).

16. Звіргзде К. І. Національна безпека держави в умовах світової економічної кризи / К. І. Звіргзде // Стратегія подолання проявів світової економічної кризи: матер. республ. наук.-практ. конф. – Київ, 2010. – С. 7-8 (0,2 д. а.).

17. Звіргзде К. І. Стратегічні заходи подолання економічної кризи у ЄС / К. І. Звіргзде // Національні економічні стратегії розвитку в глобальному середовищі: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2011. – С. 56-57 (0,1 д. а.).

18. Звіргзде К. І. Особливості регулювання соціально-трудових відносин у Франції: досвід для України / К. І. Звіргзде // Формування та розвиток трудового потенціалу України: проблеми та перспективи: матер. міжнар. наук.-практ. конф.– Луганськ, 2011. – С. 53-55 (0,1 д. а.).

19. Звіргзде К. І. Особливості процесів приватизації державних компаній у Франції / К. І. Звіргзде // Проблеми економіки підприємств в сучасних умовах: матер. VII міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2011. – С. 153-154 (0,1 д. а.).

20. Звіргзде К. І. Унікальність і адаптивність процесів модернізації у Франції / К. І. Звіргзде // Економіка: сучасний стан та пріоритети розвитку: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Сімферополь, 2011. – С. 88-89 (0,2 д. а.).

21. Звіргзде К. І. Участь держави в організації інноваційної політики Франції / К. І. Звіргзде // Формування конкурентоспроможної економіки: теоретичні, методичні та практичні засади: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Тернопіль, 2012. – С. 231-233 (0,2 д. а.).

22. Звіргзде К. І. Тенденція «Посилення / Протидія» як вияв захисту національних інтересів у світових інтеграційних процесах / К. І. Звіргзде // Реструктуризація глобального простору: історичні імперативи та виклики: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2012. – С. 51 (0,1 д. а.).

23. Звіргзде К. І. Ризики реалізації національних економічних інтересів в умовах глобалізації / К. І. Звіргзде // Сучасні проблеми глобальних процесів у світовій економіці: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2012. – С. 11-12 (0,2 д. а.).

24. Звіргзде К. І. Деякі аспекти реалізації та захисту національних інтересів транзитивних країн / К. І. Звіргзде // Реструктуризація глобального простору: історичні імперативи та виклики: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2013. – С. 185-186 (0,1 д.а.).

25. Звіргзде К. І. Деякі особливості впливу національної економіки Франції на світові гео економічні процеси / К. І. Звіргзде // Національні моделі економічних систем: формування, управління, трансформації: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Херсон, 2013. – С. 19-22 (0,3 д. а.).

26. Звіргзде К. І. Деякі аспекти впливу процесів глобалізації на параметри стратегії економічного розвитку / К. І. Звіргзде // Економіка-погляд у майбутнє. Тенденції інноваційного розвитку економіки: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ, 2014. – С. 9-12 (0,2 д. а.).

27. Звіргзде К. І. Сучасні особливості товарної структури експортно-імпорتنих операцій Франції / К. І. Звіргзде // Наука як рушійна антикризова сила і: матер. міжнар. наук.-практ. конф. – Київ, 2015. – С. 51-54 (0,2 д. а.).

28. Звіргзде К. І. Сучасні тенденції транснаціоналізації французького капіталу / К. І. Звіргзде // Перспективи створення сильної економіки для сучасної України: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Тернопіль, 2015. – С. 115-117 (0,1 д. а.).

29. Звіргзде К. І. Сучасні особливості інноваційної складової промислової політики Франції / К. І. Звіргзде // Дев'яті економіко-правові дискусії: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Львів, 2015. – С. 101-103 (0,1 д. а.).

30. Звіргзде К. І. Кластерний механізм реалізації Францією національної інноваційної політики / К. І. Звіргзде // Дванадцяті економіко-правові дискусії: матер. міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Львів, 2016. – С. 70-72 (0,2 д. а.).

АНОТАЦІЯ

Звіргзде К. І. Стратегія економічного розвитку Франції в умовах глобальної нестійкості. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.02 – світове господарство і міжнародні економічні відносини. ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана». – Київ, 2016.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню процесів модернізації стратегії економічного розвитку Франції в умовах глобальної нестійкості. У роботі обґрунтовано глобалізаційну парадигму національних економічних стратегій, розкрито природу та фактори глобальної нестійкості, а також механізм її впливу на національні стратегії економічного розвитку.

Комплексно проаналізовано масштаби, структуру та механізми диверсифікації зовнішньоторговельної діяльності Франції у глобальному конкурентному середовищі. Значну увагу приділено дослідженню особливостей сучасної міжнародної інвестиційної політики Франції та інструментарію її реалізації. Дано системну оцінку науково-технічному компоненту національної економічної стратегії Франції у сучасних умовах та ідентифіковано інтеграційні і глобалізаційні імперативи її фінансового курсу. Обґрунтовано стратегічні пріоритети реформування міграційної політики держави та розкрито її роль у реалізації євроцентристської інтеграційної стратегії.

Ключові слова: національна стратегія економічного розвитку, глобалізація, глобальна нестійкість, зовнішня торгівля, іноземні інвестиції, зарубіжні інвестиції, міжнародний технологічний трансфер, міжнародне науково-технічне співробітництво, міграційна політика, фінансова політика, євроцентристська інтеграційна стратегія.

АННОТАЦИЯ

Звиргзде Е. И. Стратегия экономического развития Франции в условиях глобальной неустойчивости. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.02 – мировое хозяйство и международные экономические отношения. ГВУЗ «Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана». – Киев, 2016.

Диссертация посвящена комплексному исследованию процессов модернизации национальной экономической стратегии Франции в условиях глобальной

неустойчивости. В работе обоснована глобальная парадигма национальных экономических стратегий, раскрыта природа и факторы глобальной неустойчивости, а также механизм ее влияния на национальные стратегии экономического развития.

Комплексно проанализированы масштабы, структура и механизмы диверсификации внешнеторговой деятельности Франции в глобальной конкурентной среде. Значительное внимание уделено исследованию особенностей современной международной инвестиционной политики Франции и инструментария ее реализации. Дана системная оценка научно-технического компонента национальной экономической стратегии Франции в современных условиях и идентифицированы интеграционные и глобальные императивы ее финансового курса. Обоснованы стратегические приоритеты реформирования миграционной политики государства и раскрыта ее роль в реализации евро центристской интеграционной стратегии.

Ключевые слова: национальная стратегия экономического развития, глобализация, глобальная неустойчивость, внешняя торговля, иностранные инвестиции, зарубежные инвестиции, международный технологический трансфер, международное научно-техническое сотрудничество, миграционная политика, финансовая политика, евроцентристская интеграционная стратегия.

ABSTRACT

Zvirgzde K. I. Economic Development Strategy of France in Terms of Global Instability. – Manuscript.

Dissertation for the Academic Degree of Candidate of Economic Sciences in specialty 08.00.02 – World Economy and International Economic Relations. – SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman». – Kyiv, 2016.

The thesis is devoted to complex research of the processes of modernization of the economic development strategy of France in terms of global instability. The research substantiates the globalization paradigm of national economic strategies, which reflects the systemic impact on their transformation of the key vector megatrends of the global economic development – transnationalization, institutionalization, socialization and global integration. Theoretical approaches to the analysis of global instability on the basis of identification of the forms of its performance – dynamic and structural are developed. Much attention is paid to the analysis of the nature and systematization of global instability factors that currently have a decisive influence on the transformation of national economic strategies (market-conditional, structural, institutional, technoglobal and non-economic).

The scope, structure and trends of foreign trade activity of France are comprehensively analyzed, and the key factors hindering the implementation of the national export strategy by the state are specified. The systematization of the instruments of the implementation of strategic priorities in the foreign trade field by France is made, wherein the research interest is focused on institutional and infrastructural, financial, economic, regional-integrational and supranational mechanisms of implementation of national economic interests in global markets.

Particular attention is paid to the research of the features of current international investment policy of France and the tools of its implementation. The effectiveness of investment mechanisms of the national economic strategy of the state: fiscal devaluation; tax exemptions and tax holidays for the companies with foreign investments; accelerated

depreciation of the fixed assets; financing the companies with FDI from special funds etc is comprehensively analyzed and evaluated.

The scientific and technical component of the national economic strategy of France in terms of global instability is systematically evaluated and its participation in the processes of international scientific and technological transfer is comprehensively analyzed. The key mechanisms of scientific and technological development of France and increasing the competitive position in the global high-tech market segment are substantiated – the introduction of a transparent system of R&D performance evaluation by the National Agency for Research and Higher Education; the formation of industry-sectoral coordination groups and regional funds of joint innovative research; project financing of scientific and research laboratories; state promotion of R&D of the private sector through direct budget transfers (grants and subsidies) and tax benefits; bank guarantees of innovations financing; government procurements of the business-structures' innovations; competitive selection of research projects on the basis of relevant expertise etc.

The integration and globalization imperatives of current financial policy of France are identified; the strategic priorities of the budget and tax reform, the improvement of the monetary policy are justified. Great attention is paid to the complex analysis of the migration policy of France in terms of the intensification of the migration crisis in the European Union. The strategic directions of its reforming in the framework of the actions and mechanisms of national and supranational levels are identified. The role of France in implementing the processes of the common European continental integration is disclosed, and the structured model of its Eurocentric integration strategy is substantiated.

Keywords: national strategy of economic development, globalization, global instability, foreign trade, foreign investment, international investment, international technology transfer, international scientific and technical cooperation, migration policy, financial policy, Eurocentric integration strategy.